

BUDDHISMUS A PAVLOVO KŘESŤANSTVÍ

Rudolf Steiner

Kolín nad Rýnem 17. února 1910

Dnes nás má zaměstnávat něco, co nám ukáže, jak je významné se dozvědět ze sdělení, která můžeme získat o vyšších světech, co lidstvo v budoucnosti očekává.

Poslání duchovně-vědeckého hnutí souvisí s důležitými událostmi přechodného období, v němž žijeme. Z toho můžeme získat přesvědčení, že se v budoucnosti dozvíme ještě mnohem více, a proto hledáme v duchovní vědě právě něco, podle čeho bychom své jednání usměrnili. Proto musíme vědět, co má pro naši dobu obzvláštní význam v citění, myšlení a chtění.

Je veliký rozdíl mezi duchovním proudem, který pocházel od Buddha, a proudem, který přišel od Kristova impulsu. Není tím míněna vzájemná konfrontace, ale je spíše nutné poznat, v jakém ohledu může být každý z těchto proudů plodný. Oba proudy se musí v budoucnosti spojit a křesťanství musí být oplodněno duchovní vědou. Křesťanství muselo nejdříve opustit nauku o znovuvtělování. Tuto nauku sice obsahovalo v ezoteričnu, avšak z jistých světově přijatých pedagogických důvodů nemohla být převzata do exoterního křesťanství. Naproti tomu byla tato nauka zvláštním základním principem buddhismu. Tam byla ovšem spojena s naukou o utrpení, kterou křesťanství mělo za úkol překonat.

Až jednou poznáme úkol a poslání obou proudů, budeme si moci také uvědomovat rozdíly. Hlavní rozdíl poznáme nejlépe, vezmeme-li v úvahu obě individuality, Buddhovu a Pavlovu.

Gautama Buddha dospěl k poznání osvícením pod stromem Bodhi. Učil: Tento svět je májá. Nemůže být pokládán za skutečný, neboť májá, velká iluze, spočívá právě v tom, že je pokládána za skutečnou. Člověk se musí snažit osvobodit se z říše žvlů; pak se dostane do říše, která už nemůže obsahovat ani jména ani věci - nirvána. Pak teprve je osvobozen od iluzí. Světem máji je utrpení. Zrození a smrt, nemoc a stáří jsou

utrpení. Žízeň po bytí přivádí lidi do této říše. Proto se musí člověk od této žízně osvobodit. Pak už se nepotřebuje inkarnovat.

Je možno se zeptat: Jak přišel Buddha k tomu, aby zvěstoval tuto nauku. Odpověď může vyplynout jen z úvahy o průběhu vývoje lidstva.

Člověk nebyl vždy takový, jaký je teď. Člověk neměl v dřívějších dobách k dispozici jen své fyzické tělo, aby dospěl k poznání. Tenkrát byl po celém lidstvu rozšířen jakýsi druh jasnozřivého poznání. Lidé věděli, že existují duchovní hierarchie, tak jako my víme, že jsou rostliny a tak dále. Úsudek neexistoval, zato byly vidět samy tvůrčí bytosti. Tato moudrost se pozvolna ztrácela; zůstala však vzpomínka na ni. V Indii, Persii i v Egyptě existovala vzpomínka na dřívější pozemské životy. Duše člověka byla tenkrát naladěna tak, že se vědělo: Pocházím z božských bytostí, ale moje ztělesnění pozvolna pronikla do fyzičnosti tak silně, že se můj pohled do duchovna zatemnil.

Časový průběh se proto pociťoval jako zhoršení, jako krok zpět. Pociťovali to obzvláště ti, kteří ještě mohli ve zvláštních okamžicích fyzické tělo opustit. Tak tomu bylo ještě v poměrně pozdější době. Tím jim fyzický svět připadal jako svět iluze, jako máj, velký klam. Buddha pouze vyslovil to, co žilo v duších lidí. Právě to, co žije ve fyzicky smyslovém světě, se pociťovalo jako to, co lidstvo stáhlo dolů. Z toho chtěli lidé vystoupit opět vzhůru. Veškerá vina na sestupu lidstva padla na svět smyslů.

Srovnajme s tímto pojetím Kristův impuls, nauku, kterou podává Pavel. Pavel nenazýval smyslový svět iluzí, i když stejně tak dobře jako Buddha věděl, že člověk sestoupil z duchových světů a že jej do tohoto světa přivedla touha po bytí. V křesťanském smyslu však se říká, když se člověk táže: Je tato touha po bytí také špatná? Je smyslově fyzický svět jenom klamem? Podle Pavlova pojetí není to touha po bytí jako taková, která by byla zlem. Tato touha byla původně dobrá, avšak pádem do hříchu člověka pod vlivem luciferských bytostí se nám stala pohromou. Ne vždy tomu bylo tak, ale stalo se to, a přineslo to utrpení, lež, nemoc a tak dále. Tak se stává z kosmického dění, jak se vyskytuje u Buddha, lidské dění u Pavla.

Kdyby do toho nevstoupil luciferský vliv, tak by člověk ve fyzickém světě viděl pravdu a nikoli iluzi. Není nesprávný smyslový svět, ale lidské poznání, které se zakalilo luciferským vlivem. Tato rozličnost v pojetí přináší také různé důsledky. Buddha chce hledat spasení ve světě,

na němž nelpí nic smyslového. Pavel říká, že člověk má očistit síly, žízeň po bytí, poněvadž si je sám pokazil. Má očistou svých sil odstranit roušky, které mu zakrývají pravdu, aby mohl prohlédnout a vidět to, co si sám zakryl. Místo roušky, která například zakrývá rostlinný svět, člověk pak uvidí božsky duchové síly, které pracují v pozadí rostlin. Když se roztrhne závěs, stane se smyslový svět teprve průhledným a nakonec před sebou uvidíme říši ducha. Mysleli jsme, že máme před sebou říši zvířecí, rostlinnou a minerální. Byla to naše vina. Ve skutečnosti vidíme k sobě proudit hierarchie.

Proto říká Pavel: Neumrtvuj slast ze života, ale očisti ji, nebolí původně znamenala dobro. Očistit ji můžeš tím, že do sebe přijmeš sílu Kristovu. Ta je tím, co proniká duši a co odnímá duševní temnotu. Bohové neseslali člověka na Zemi nadarmo. Přitom má člověk povinnost odvrhnout od sebe, co mu brání v tom, aby viděl, nazíral na tento svět duchovně. Důsledek, k němuž musel dospět Buddha, tedy: Vyvarujte se inkarnací, poukazoval zpět na pramoudrost lidí. Pavel naproti tomu říká: Procházejte inkarnacemi, ale pronikněte se Kristem, a ve vzdálenější budoucnosti zmizí všechno to, co člověk vyvolal jako iluze.

Tato nauka, která neuložila vinu na fyzicky smyslový svět, ale na člověka samého, musela se nezbytně stát historickou naukou. Právě z toho důvodu nemůže být na začátku podávána tak, abychom měli dokonalou nauku; mohou být podány jen počáteční impulzy, jimiž se musí člověk proniknout. Je třeba pozvolna nechat proniknout tyto impulzy do všech oblastí života. Přes téměř dvě tisíciletí, která uplynula od mystéria na Golgotě, jsme teprve na počátku přijetí Kristova impulsu. Nejsou jím ještě proniknuty celé oblasti života, například věda a filosofie. Buddha mohl mnohem spíše šířit ihned svou nauku, poněvadž se odvolával na prastarou moudrost, kterou tenkrát lidé ještě cítili. Kristův impuls se musí šířit nejprve pozvolna. Teorie poznání, která se zakládá na těchto skutečnostech, liší se ostře od teorie Kantovy, který vůbec neví, že je to právě naše poznání, které má být vytříbeno.

Pavel musel lidi poučit, že práce v každé inkarnaci je ve skutečnosti velmi závažná. Musel tuto nauku jaksí přehnat v protikladu k poměrně krátce předtím zvěstované nauce Buddhově, že jednotlivá inkarnace je bezcenná. Člověk se měl naučit říkat: „Ne já, ale Kristus ve mně!“ To je očištěné já. Duchovní život učinil Pavel závislý pro celou budoucnost na

této jedné inkarnaci. Když došlo k takové výchově duší, že jí prošel v uplynulých dvou tisíciletích dostatečný počet lidí, nastal opět čas učít karmu a reinkarnaci. Musíme se pokusit obnovit opět své já do stavu, v němž bylo, než začaly inkarnace.

Vždy se říkalo, že Kristus je stále v našem okolí. „Jsem s vámi po všechny dny až do skonání světa.“ Nyní se však má člověk naučit zřít Krista a věřit, že to, co vidíme, je přece jen pravda. To nastane již v nej bližší budoucnosti, už v tomto století, a pak v následujících dvou tisíciletích u stále většího počtu lidí. Jak to bude vypadat? Zeptejme se, jak nyní vidíme například naši planetu. Země je vědou popisována mechanicky, fyzicky a chemicky podle Kant-Laplaceovy teorie a podobných. Avšak teď se nacházíme před obratem v této oblasti. Vznikne názor, který už nebude odvozovat ze samých minerálních sil, ale z rostlin, to znamená z éterných sil. Rostlina zaměřila své kořeny ke středu Země; její horní část je ve vztahu ke Slunci. To jsou síly, které ze Země dělají to, co je. Přitažlivost je jen sekundární. Rostliny jsou tu-před minerály, stejně tak jako kamenné uhlí bylo dříve rostlinou. To se objeví zakrátko. Rostliny dávají zemské planetě podobu a odevzdávají pak ještě substanci, z níž se skládá minerální půda. Začátek této nauky podal Goethe ve své morfologii rostlin. Nebyl však pochopen. Pak se pomalu začalo zřít éterično, protože to je to, co je charakteristické pro rostliny. Sílu růstu říše rostlin vezme člověk do sebe, pak se osvobodí od sil, které mu brání vidět Krista. Duchovní věda má v tom spolupracovat. Je to však nemožné, pokud si lidé myslí, že vzestup fyzičnosti k éteričnosti nemá nic společného s nitrem člověka. V laboratoři je lhostejné, zdali je člověk morálně na vysoké, nebo nízké úrovni. Není však tomu tak, máme-li co činit s éternými silami. Morální založení se pak promítá do výsledku. Proto dnešní člověk ještě nemůže tuto schopnost vyvinout, zůstane-li takovým, jakým je. Laboratorní stůl se musí stát oltářem, tak, jako byl oltářem pro Goetha, který jako dítě svůj malý oltář zhotovený z přírodních plodů zapaloval paprsky vycházejícího Slunce. To přijde už brzy. Ti, kteří budou moci říci „Ne já, ale Kristus ve mně“, budou umět kombinovat rostlinné síly tak, jak musí nyní zacházet s minerálními silami. Co člověk představuje niterně, to působí vzájemně s tím, co je venku. A vnějšek se pro nás proměňuje podle toho, zda vidíme jasně nebo zakaleně. Ještě v tomto století - a stále více lidí v příštích dvou a půl tisíciletích - dospějí lidé k tomu, že uvidí Krista v jeho éterné podobě. Lidé budou zřít éternou Zemi, z níž vznikl rostlinný svět. Tím však také poznají, že dobré nitro člověka bude okolí ovlivňovat jinak než zlé. Člověk, kterému bude tato

věda vlastní nejvyšší měrou, bude Maitreya Buddha, který přijde přibližně za 3000 let. Maitreya Buddha znamená „Buddha dobrého smýšlení“. Maitreya Buddha je ten, kdo objasní lidem význam dobrého smýšlení. To vše povede k tomu, že lidé budou vědět, kterým směrem se musí dát. Místo abstraktních ideálů nastoupí ideály konkrétní, které odpovídají pokračujícímu vývoji. Kdyby se to nepodařilo, pak by Země propadla materialismu a lidstvo by muselo začít znovu, buď po velké katastrofě - na samé Zemi - nebo na příští planetě. Země potřebuje anthroposofii! Kdo toto uzná, je anthroposof.